

9/12 6693

6693

KUNGL. UNIVERSITETETS BIBLIOTEK
UPPSALA

Landsmålsarkivet

Lappland
Lychsele on

6693

Ohlson, Astrid 1933

Bidrag till sars på frängel. d. d. s. Jakten o. fiskets betydelse.

8 bl. 42

scop. fr. o. f.

1017

Jaktens och fiskets betydelse för husbrällningen.
(Svar på Ulmas frågelista Å.)

Lagipolen d
Lycksele sn.

För i tiden, de va i min ungdom,
kan man gott säga, att jakten ä fisket va levebrödet.
De hade en mycket stor betydelse. Jordbruket va så lite
utvecklat då. Ä gott om vilt va de. Min farfar va storjägare
jag vet far min bruka tala om, att ofta då brua born
från skogen, hängde de fullt av fjäder kring quaken. -

Byn Arotträsk ska vara omkr. 350 år, sägs de. Ä den för-
ste i byn, skulle varit en fiskarlapp. Mårke efter hans bortälle,
ska finnas vid sjöns äre ända. Han skulle då ha blivit stjä på
jakt ä fiske.

Fångetsätten ha varit olika. Ja, de ä nog en 55 år sen
jag såg grä, då gräs änder brögs i slagjärn. De
va ett stort, där järn, med två ringar ä
fjäder, som gultrades upp med näcktro röt-
ter. Ä så las järnet gräsjo botten. De där rötter

ULMA 6693. A. Ohlson. 1933
LPL. LYCKSELE
Fgl. M 25

na tyckte gräs ärderna särskilt mycket om, så
 dom gick i järnet på en enda gång. Å si ha i j
 gornet på den fingsten själv, si j vet de inte va
 nå djupligeri, för dom drog på en enda gång.
 De där är nog ett mycket gammalt fingskätt.

Jag följde morfar en gång
 då han bjucka ål. Jag bar sig på, för j var
 si liten. De va bort i Arvträsket ni va. Ålen bruk
 ke ligga i ringar i dybotten, huvudet ligger i
 mitten, så de ser som en grick. Morfar borde
 lya järnet fram i bitändan, så si en hävstrik eld
 på de. Å si skry han bjuckern i åln, å by den
 si. —

Häddan bruka dom saltboka. Den renades, å
 frälles å flökes upp å saltades, å sprändes
 ut om skoken, å si hängdes den upp på
 solväggen. Inte va de nå skydd för flugema
 annat än salt. Å si hängde den där till den va

ULMA 6693. A. Ohlsson. 1933
 LPL. LYCKSELE
 Frgl. M 25

3
tor. sedan kunde den ätas rå, men var godare
kokad. Småabborre kokades också. Den fjällades,
så saltades, så los upp på bröden så saltades så.
Tvinns lumsbrödet gör dom de där nog än. De ä nog
en 45 så sen jä sig de där. Abborrakinn kokades
till kaffe eller mjölk, liksom fjällen av abborre så
mjölk.

Fick späd dricks ofta. Rorden^m av mjölk var brödet till
romgrädd, så de var mat för lumsfriga barn, de
var gott! Ingen särskild krydda till fiken
förelom. Fick saltades mer i blod, i vanliga strö-
mings fjärdingar. Den så sedan antingen rå eller
kokad. —

Som barn, så som full växt, blev jag varit mer
så samlad fågelägg. Ett skräckbo fann jag en
gång tretton ägg. Dom försökte ni till pram-
kaka, men de var deligt. Knippan hon hade fina
ägg, dom betor ni så åt. Hon kunde lägga dom

i stråliga träd. Man f. o. m. gjorde bråk av åt henni-
 gvar för att komma åt hennes ägg. Som gjorde vi
 av små kuggar, de kalla dem "kniphålken". Vi ha-
 de inga annan sjo fågel, som häcker på land va
 jg minns. Anderna höll till på sjöarna marken.

* Fågel tog vi aldrig i omvar, vi sköt den. *

Den spara vi till kuddar, till bolster vil-
 de var så mycket. Fågelvingar, särskilt av hjä-
 kern, brukar dem ha de soga i strömhvarn me,
 de komma också på. De rippjädren gjorde vi
 brömaggar.

För lomskinnat buka vi på 25 öre. Helst fick vi
 sälja de till när skomakare. Lommen har så
 starkt skinn, så skomakaren brukade spika
 fast de på stolen sin, för de va mycket i. En
 gång, jg var 16 år di, hade en lom fast på en
 av mina gäddkrökar, men innan jg fick lö-
 sen, hann jg få mycket stryk, han blev meg så

me vingarna. Å en annan gång följde en lom
i mitt ficknät, så den ynkeryggen förstörde de
alldeles! Skinnat av lomhaken var så vackert, så
de sattes på vägen till blockdyna.

Skarvskinnen brukar dom bra om fjällerna på
sindelbarna. Å bractasserna till å hvita
muren m. -

Bor min bror va en riktig jägare, så han syssla
också med å fånga råv. Han brukar ett sätt, som
hetter att "dra råven." De gick så till, att beket
lagades till av fint brackst brett, som dränktes in
med en olja, som lukta särskilt gott. Jag kan då
inte minnas, va den där oljan hetter. Å jägaren
kunde fara mittals på skiden, så bruta med en
bit på så på av brettet. Råven följde efter länge vi-
gan, jag vet ända till 6 mil, så det fanns vänt
lockbete. Han "drog råven" genom nära byar, så
då la han ut ett större betet. Råven kunde kom-

ma dit flera gånger. Då gällde de, att göra ett fi-
 nurligt sätt komma placera rävsaxen. Men de
 va en mycket vidlyftig sak, att göra de. Under rä-
 vens eget språk grädes de en gång, dit saxen lät.
 De blev bara ett hult lager som låg kvar över sax-
 en. Rävnen gick alltid tillbaka i sitt eget språk. Å
 då rävnen nu kom, bar de kraft mer igenom och i
 saxen. Iblott kunde de hända, att rävnen drog
 iväg nu saxen om benet. Men slutligen blev han
 skjutet eller itjälslagen. Men han hört talas om, att
 rävnen kunnat gräva av sitt eget ben, för att kom-
 ma från saxen.

Nog vet jag, att bävern jagades för, så jag har sett
 lämningar av ett bäverbo. Men jag minns inget
 särskilt om det, om bäver skinnets och va som
 dom används för. Reda på hos bävern.

Men ombränn din minns jag. Som liten pojke, de
 å nog en blåk sen, såg jag på de en fäbör

7

till mej gjorde ombrännvin. Farbror hade fångat
en liten giftig orm. Till ombrännvin skulle den
var giftig och levande skulle den stoppas i
en flaska. Men då farbror skulle ha mer den i
flaskan ville den inte dit, den gjorde sej så lyck.
Då sa farbror till mej, att tända på en tändsticka,
så skulle bli skäcken på ormen. Å de gjorde j, j,
så ormen för brandlöt mer i flaskan. Farbror boka-
des igen, så så gjorde han ett hål i korken, så i
de sattes ett rör, så brännvinet slop genom
röret mer i flaskan så var ormen. En halv
slagsflaska var de, så ett kvarter brännvin slop
i. Ormen drog genom öpp hålsten, men så
kasta han öpp de genom. Så levde ormen där
en tid, men dog slutligen, men den låg i alla
fall kvar där. Va de va av ormen, som skul-
le gå i brännvinet, vet j, j inte. Men man skul-
le kunna ha, att de var omgifket, som skul-

ULMA 6693. A. Ohlsson. 1933
LPL. LYCKSELE
Frgl. M 25

le verka. Ombrännvint hade dom till ä smörja på onda
ställen med, men aldrig i öppna sår. De va oss
djupligare de där, att stoppa smör i flakom, men
i alla fall va de mycket vantigt, att göra de
där. De minns jg från Lycksele.

Men jg har också hört talas om, att omskinnat
bojs vara gån. De torke dom ä så pulveriserades
de, ä brukades till nån sort medicin. Men vä
ge närmare om de minns jg inte, ä inte heller var-
ifrån jg fått de.

sagsman: Träarb. Karl Holmgren i Kiruna född i
Arvträsk Lycksele on. Lappbygd ä 1866

Kiruna den 7/1933

Arvidsblom

Anm. Utom vad här ovan återgivits, mindes sagsman
intet rörande i histan omfrågade förtällanden.

a. v.